

Motion till riksdagen 2011/12:Kr307

av Bengt Berg m.fl. (V)

Kulturen tillhör alla

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3	Inledning.....	4
4	Feministisk strategi.....	5
5	Samhällets ansvar för kulturen	5
6	Barnkulturplaner i alla kommuner	6
7	Lokaler för kulturens svängrum.....	6
8	Unga Klara.....	7
9	Maxtaxa i kulturskolan	8
10	Fritidsgårdar	8
11	Digital kultur i dag och i morgon.....	9
11.1	Digitala bibliotek	9
12	Kulturens vidare ramar	10
13	Film för alla	11
14	Biblioteken	12
14.1	Skolbibliotek.....	13
14.2	Bibliotek som når alla.....	14
14.3	Biblioteksersättningen	14
15	Läsning	15
16	Konstnärernas villkor	16
16.1	Scenkonstnärernas pensioner.....	17
17	Stöd till arrangörerna	17
18	Ett tillgängligt kulturarv	18
18.1	Fritt inträde på våra museer	19
19	Folk- och amatörkultur	19
20	En rikare folkbildning.....	20
21	Scenkonsten.....	21
22	Bild och form.....	21
23	De nationella minoriteternas kultur	22

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en kommitté med uppdrag att kartlägga kulturlivet ur ett könsmaktsperspektiv och ta fram en feministisk strategi.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att presentera förslag till en kulturlag.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommunerna ska vara skyldiga att redovisa årliga barnkulturplaner.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Unga Klara ska ges status som en nationell scen för barn- och ungdomsteater.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en maxtaxa för kulturskolorna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en folkbildningssatsning om hur man kan ta del av kultur och information via internet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta digitala bibliotek.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta ett populärkulturcentrum.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att könsmässig balans ska vara ett krav i kommande filmavtal.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bygga upp ett internationellt samiskt filmcentrum.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utforma stödet till digitalisering av biografier så att även viktiga mindre biografier kan ta del av det.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en nationell biblioteksplan.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förtydliga skollagens krav på skolbibliotek.¹
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i lag tillgodose förskolans behov av bibliotek.¹
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att värna och respektera biblioteksersättningsförhandlingsordning.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge En bok för alla förnyat och breddat uppdrag.

Fel! Okänt namn på

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Litteraturutredningen i uppdrag att kartlägga och ta fram förslag som motverkar förlags- och distributionskoncentrationen.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återinföra den statliga inkomstgarantin för konstnärer.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast möjligt, dock senast under 2012, bör återkomma med förslag om scenkonstnärernas pensioner.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge i uppdrag till en enskild institution att fungera som resurs för genus- och klassperspektiv i kulturarvsarbete.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ställa upp kulturpolitiska krav på de institutioner som deltar i det aviserade Kulturarvslyftet.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa fri entré på statliga museer.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utse en instans för samlat statligt ansvar för amatör- och folkkulturen.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en arbetsgrupp för att lägga fast hur det ekonomiska ansvaret för folkbildningen ska fördelas.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka de finskspråkiga tv-sändningarna.

¹ Yrkandena 13 och 14 hänvisade till UbU.

Fel! Okänt namn på

3 Inledning

Vad vore ett samhälle utan kultur? Vad vore kulturen utan konst? Varje mänskligt samhälle har sin egen kultur, levnadssätt och sedvänjor. Kulturen i vidaste bemärkelse är det som präglar det sociala livet och ger uttryck för människors förmåga att forma sitt samhälle. Konsten, kan man säga, ingår i kulturens kärna och är även den ett mera specifikt uttryck för mänskligt liv också på det individuella planet. De konstnärliga uttrycken kan vara spontant skapade, som ett barns lek med ljud eller ord, till en författares mödosamma och målmedvetna arbete med språket. Både barnet och den vuxna ordskaparen förmedlar och kommunicerar till den omgivande verkligheten.

De traditionella konstformerna som bildkonst, litteratur, musik, teater, dans genomgår givetvis också de sin utveckling, samtidigt som nya konstformer kommer till: foto, databaserad kommunikation, experimentella uttryck i olika former – en del hamnar på marknaden och förvandlas till handelsvara, medan annat förblir just uttryck för människans skapande kraft utan tanke på belöning i form av ekonomiska medel. Viktigt är att yrkesverksamma kulturskapare får både rimlig lön och samma sociala förmåner som andra yrkesarbetande människor i samhället.

Ett lands kulturpolitik speglar den politiska maktens syn på människan, både som skapande och som mottagare av det som skapats av andra. Vänsterpartiets kulturpolitik vill både främja och skapa förutsättningar för konstskapandet både på det lekfulla, spontana planet (i t.ex. skolan) och på den professionella nivån.

Samtidigt vill vi öka tillgängligheten för alla i samhället att låta sig berikas och ta del av det som konsten har att erbjuda. Konstens uppgift är mångahanda, inte bara att underhålla utan också att skapa debatt, att vidga yttrande- och uttrycksfrihetens ramar, att undersöka det demokratiska spelutrymmet i ett samhälle så styrt och dominerat av köpenskap och lönsamhetstänkande som vårt.

Kulturen är med andra ord en hörnpelare i det demokratiska samhället som måste lämna plats för det fria ordet och möjlighet till att undersöka vad det egentligen innebär att vara människa i den tid som vi ingår i och omges av. Kulturen försvarar varje människas lika värde och olika gruppers rätt till val av liv, religion, tradition osv.

Vänsterpartiet vill öka kulturens svängrum i samhället, dels genom att ta med oss kulturarvet in i nuet, för att sedan låta nya konstformer komma till tals, dels genom att låta konsten spela en mycket viktigare roll i samhället än vad den nu gör. Ett särskilt barnperspektiv vill vi anslå, som tydliggör de uppenbara orättvisor som håller på att både döljas och samtidigt växa i vårt samhälle, likaså vill vi värna de nationella minoriteternas sak, inte minst romernas situation i Sverige.

Kulturen kan både överbrygga gränser och avståndet mellan olika grupper i samhället, och även förstärka motsättningar och öka klyftorna mellan människor. Med en demokratiskt fungerande nål i kulturkompassen kan vi orientera oss mot ett mera jämlikt och rättvist samhälle. Att satsa på kultur – Väns-

terpartiet vill höja kulturbudgeten med 1 miljard kronor – innebär att vi verkligen tycker att dessa pengar är en framtidsinvestering med vittförgrenade effekter på hela samhället.

Konsten förmår skärpa synen och stimulera tanken, aktivera känslan och skapa samhörighet på humanismens grund, men detta förutsätter som sagt en demokratisk kultursyn som sätter människan framför pengarna.

4 Feministisk strategi

Precis som på andra samhällsområden finns det en könsmaktsordning i kulturlivet. På traditionella kulturområden som bildkonst, musik, dans och litteratur utgör kvinnorna en majoritet såväl i publiken som bland utövarna. På flertalet konstnärliga utbildningar dominerar kvinnor. På chefsstolar och andra maktpositioner dominerar emellertid männen. Vänsterpartiet vill synliggöra könsmaktsordningen för att kunna befria oss från den. Ett samhälle där intresset för kultur och makten över kulturen är jämnt fördelat mellan könen skulle vara ett bättre samhälle – och kanske ett samhälle där kulturen hade en mer framskjuten plats.

Det är viktigt att synliggöra köns- och maktfördelningen även inom den byråkratiska och politiska sfären. Frågorna skulle kunna ses över i en utredning liknande Kommittén Aktionsgruppen för barnkultur (SOU 2006:45, Tänka framåt, men göra nu). Den ska ha i uppdrag att kartlägga hela kulturlivet ur ett könsmaktsperspektiv, hos dem som skapar och hos publiken, samt ta fram en feministisk strategi för jämställdhet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Samhällets ansvar för kulturen

Det finns en brist på kunskap om, och ibland rentav förakt för, den skapande delen av människan och de estetiska uttrycksmedlen. Detta speglas inte bara i många makthavares oförmåga och ointresse när det gäller de konstnärliga utövarnas livsvillkor, utan också i nedvärderingen av estetiska ämnen i skolan, kravet på att varje aktivitet i första hand ska vara ekonomiskt lönsam och i synen på kultur som något extravagant i budgeten. Det talas ofta om kulturens betydelse, men när det kommer till praktiken vill man ofta inte betala vad det kostar att ha ett rikt, fritt och oberoende kulturliv. Vänsterpartiet ser kulturen i dess mångfald av yttringar och sammanhang som en stark, livgivande kraft som ger människor verktyg att hantera sin egen verklighet. Samtidigt som kulturyttringarna måste stå fria från politiska bedömningar är stora delar av kulturlivet beroende av samhällets stöd. Detta bör ge förutsättningar för att kultur ska finnas överallt där människor finns.

Kulturens roll i samhället och för samhällets utveckling är så fundamental att det är dags att lagfästa samhällets ansvar för kulturen. Vi anser inte bara

Fel! Okänt namn på

att Sverige har råd med en offensiv och expansiv kulturpolitik utan också att en sådan politik är nödvändig för välfärden, yttrandefriheten och för demokratin. I Norge har man sedan en tid tillbaka en lag som lagfäster just samhällets ansvar för kulturen. Detta har visat sig vara ett bra sätt att stärka kulturens ställning. Vi anser att Sverige snarast ska följa Norges exempel när det gäller kulturlag. Regeringen ska ges i uppdrag att ta fram förslag till en sådan lag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Barnkulturplaner i alla kommuner

Redan som mycket små tar vi till oss ljud och dofter, språk och musik, bilder och berättelser – allt det som finns runt om också en liten människa. Alla barn har rätt till den näring som kulturen förmedlar och som främjar den första upptäckar- och skaparglädjen och lusten att söka kunskap och lära sig nya saker. Detta stora samhällsansvar har vi också förbundet oss till genom att underteckna barnkonventionen.

Detta innebär att flickor och pojkar under hela sin uppväxt ska ha tillgång till kulturella verksamheter där de själva är skapande, men också att de får uppleva professionellt utövad kultur inom alla olika genrer. I kontrast till detta står kommersialiseringen av barnkulturen, könssegregering och exploatering av barn i medier och i samhället i stort. Vänsterpartiet vill vända denna utveckling genom att ge barn och unga förutsättningar att konsumera och skapa kultur på sina egna villkor.

Om vi ska nå målet att alla barn och unga ska ha rätt till kultur behövs det kompetensutveckling och utbildning av lärare, musei-, konst-, dans- och teaterpedagoger. Dessutom behövs det en grundläggande forskning om barn och unga som kulturmedborgare. För att stärka barns och ungas rätt att utöva och tillägna sig kultur, bör kommunerna åläggas att redovisa en årlig barnkulturplan där det också framgår hur barn och unga kommit till tals när det gäller dessa frågor. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Lokaler för kulturens svängrum

En grundförutsättning för att kulturen ska utvecklas är att det finns bra rum för alla möjliga aktiviteter. Det kan handla om replokaler, mötesplatser, skapande verkstad, teaterscener och mycket annat. Det behövs lokaler både för arrangemang och för eget, fritt skapande. Inte minst måste barns och ungdomars tillgång till bra lokaler främjas. Det finns gott om vittnesmål om ungdomar som hittat ”sin” verksamhet genom att de just getts svängrum för egna idéer.

Det finns också ett märkbart klassperspektiv i denna fråga. Många barn kan än i dag definieras som fattiga. Dessa barns föräldrar har ingen möjlighet att betala dyra kurser eller ha råd med resor till kulturinstitutionerna för att

erbjuda upplevelser. I Stockholm kan en resa för en familj från förorten till staden kosta hundratals kronor bara i transportkostnader med tunnelbanan. På landsbygden handlar det om långa avstånd och därmed brist på tillgänglighet. Även tonåringar som vill dela upplevelser med barn från andra områden är hänvisade till närområdet. Självklart är det viktigaste uppdraget att få bort fattigdomen, men samtidigt måste vi erbjuda kulturupplevelser som inte kostar och som man kan uppleva på nära håll. Därför måste vi satsa på sådana miljöer både i storstäder, förorter och på mindre orter på landsbygden, platser med utrymme för eget skapande, social gemenskap och gästspel av professionella kulturaktiviteter.

Det är dock inte tillräckligt att det finns lokaler, dessa måste också vara både ändamålsenliga och tillgängliga. Vi vet att det finns ett enormt behov av att både anpassa lokaler och renovera dessa. Nu finns det ett utmärkt tillfälle till detta som både skulle ge jobb och förbättra förutsättningarna för kulturutövande. Att underhålla kulturlokaler är också ofta både byggnadsminnesvård och ett sätt att hålla kulturarvet levande.

Vi avsätter därför i vår budgetmotion 45 miljoner kronor för en höjning av det statliga stödet till allmänna samlingslokaler för renovering, anpassning och utveckling samt till mötes- och kulturlokaler drivna av ungdomsorganisationer.

8 Unga Klara

I dag saknas i Sverige en nationalscen med övergripande ansvar för scenkonst för barn och unga. Visserligen arbetar man på många håll med teater för unga, men ingen institution har ansvaret för utvecklingen av och forskningen runt denna form av scenkonst. Många framträdande scenkonstnärer i landet har genom åren utbildats inom ramen för Stockholms stadsteaters verksamhet vid scenen Unga Klara, som nu också haft ett nära samarbete med Dramatiska institutet.

Inom Unga Klara föddes en gång tonårsteatern. Här har barnteatern utvecklats till en konst av internationell klass. I trettio år har Suzanne Osten och hennes medarbetare skapat teater för barn och unga, bedrivit forskning och utvecklingsarbete, utbildat rader av teaterarbetare, som nu jobbar på olika institutioner runt om i landet. Med hårt arbete har man nått resultat som uppmärksammats inte bara i Sverige utan över hela världen.

Det finns ett nationellt ansvar för barn- och ungdomsteater och detta bör tillgodoses genom att göra Unga Klara till en sådan nationell scen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

9 Maxtaxa i kulturskolan

Kulturskolan, tidigare känd som kommunala musikskolan, har spelat en mycket viktig roll i det svenska musikundret och dess spridning över världen. Det är ett tydligt bevis på hur viktigt det är att ungdomar ges eget utrymme att prova på olika delar av sin skapande förmåga. I dag deltar varje år nästan 200 000 barn och ungdomar i kulturskolans frivilliga verksamhet. Men avgifterna till kulturskolan är för många familjer ett stort problem. Den genomsnittliga avgiften för en termin är över 600 kronor, men den varierar så mycket att den i vissa kommuner är mer än dubbelt så hög. Barn från alla familjer ska ha möjlighet att delta i kulturskolans verksamhet och vi anser därför att det är en viktig fråga att dessa avgifter minimeras med en modell motsvarande den som införts för förskolan. För detta ändamål avsätter vi i vår budget 200 miljoner kronor. En maxtaxa bör införas för kulturskolorna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10 Fritidsgårdar

För många tjejer och killar är fritidsgårdarna en av de viktigaste platserna i tillvaron. Här kan man träffa vänner och här finns vuxna som bryr sig, men fritidsgårdarna är också för många ungdomar den plats där man på ett okomplicerat sätt kan ta del av och själv utöva kultur.

Ett av fritidsgårdarnas signum är den öppna verksamheten, en verksamhet som syftar till att under fria former underlätta och ge utrymme åt människors möten. I den öppna verksamheten kan man välja om man vill göra något eller bara vara. Likaså ställs det inga krav på att man måste prestera eller konsumera för att få delta.

Sedan början av 1990-talet har fritidsgårdarna blivit färre i Sverige, en anledning är de kraftiga nedskärningar som Sveriges kommuner då gjorde. På alltför många platser saknas det i dag fysiska mötesplatser som är ickekommersiella och drogfria och där ungdomarna själva är med och påverkar innehållet. På många av de gårdar som finns är öppettiderna och antalet anställda alltför begränsat.

Fritidsgårdarnas sociala funktion är svår att överskatta, att möta och vägleda de ungdomar som särskilt behöver det. Men det behövs också ett medborgarperspektiv på frågan, att ungdomar ska ingå i samhällsgemenskapen och stärkas och tillåtas driva sina egna frågor. Där mötesplatser och gårdar finns och när nya skapas är det också viktigt att flickor ges lika stort utrymme som pojkar. För att fler ungdomar ska ha tillgång till fritidsgårdarnas verksamhet avsätter vi i vår budget 150 miljoner kronor till fritidsgårdsverksamhet i kommunerna.

11 Digital kultur i dag och i morgon

Internets explosiva utveckling har på kort tid öppnat för en rad nya sociala möjligheter att skapa och sprida kultur. För många människor har det inneburit ett mer aktivt deltagande i kulturen, vilket syns i allt från remixkulturen på Youtube till hur artister kommunicerar med sina fans. Det är en omvälvande process vi är mitt uppe i, som redan har fått en stor positiv betydelse för kulturfären och människors tillgång till kultur.

Mycket fokus har här hamnat på fildelningsfrågan. Det är uppenbart att den inte kan lösas genom förbud. Möjligheterna att kopiera för personligt bruk bör tvärtom breddas, och det bör vara tillåtet att tillgängliggöra upphovsrättsskyddat material så länge det inte sker kommersiellt. Nya system för kompensation till upphovsrättsinnehavarna ska utarbetas. Staten behöver ta ett aktivt kulturpolitiskt ansvar under den omstrukturering som pågår i stora delar av kulturekonomin. Vi vill att fler artister ska kunna ägna sig åt musik på heltid och att fler filmer ska kunna produceras.

Vänsterpartiet vill även bidra till att överbrygga de klyftor i kunskap och tillgång till kultur digitalt som finns mellan olika grupper. Internets enorma möjligheter måste komma alla till del, även de grupper som i dag står utanför. Ju viktigare del av samhället som internet blir, desto viktigare demokratifråga blir allas tillgång till internet. För detta räcker det inte med att bygga mer bredband, utan det behöver byggas kunskap. En folkbildningssatsning bör därför genomföras för att stärka kunskapen hos fler om hur man kan ta del av kultur och information via internet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

11.1 Digitala bibliotek

Vänsterpartiet vill införa digitala bibliotek där man utan kostnad ska kunna ladda ned böcker, film, musik och andra medier. Samtidigt ska upphovsmännen få ordentlig ersättning för detta, liknande vad som sker vid lån på de vanliga biblioteken. Vi avsätter i vår budget medel för att inrätta digitala bibliotek från år 2014.

Digitala bibliotek skulle inte ersätta fildelningen, lika lite som folkbiblioteken gjorde att människor slutade låna böcker av varandra. Däremot skulle de kunna vara ett steg på vägen mot ett mer positivt sätt att hantera frågan om teknikutvecklingen och kulturens villkor – långt från dagens läsning kring försöken att stoppa fildelningen. Många artister, filmare, författare och andra är uppriktigt oroad över sina möjligheter att arbeta heltid med sin verksamhet i framtiden. Digitala bibliotek med bra ersättningar handlar om att ta politiskt ansvar för kulturekonomin i stort och se till att fler kan leva på att skapa kultur som vi alla kan ta del av. Ersättningen skulle till en början behöva styras av politiska beslut om totalsumman på stödet, men när systemet stabiliserats bör en ordning inrättas med förhandling mellan upphovsrättsinnehavare och stat och anslagen ordentligt räknas upp.

Fel! Okänt namn på

Det digitala bibliotekets ersättningar skulle behöva både tak och golv, precis som i dagens bibliotekersättning. Golvet behövs för att undvika administrationskostnader och taket behövs för att undvika att för mycket pengar går till upphovsmän som redan är ekonomiskt välbeställda. Poängen med bibliotekersättning är inte att simulera en marknad, utan att få stark effekt på möjligheten att arbeta med kultur.

Redan inom ramen för dagens upphovsrättslagstiftning skulle de digitala biblioteken kunna erbjuda tillräckligt goda villkor för att många artister och filmare kunde sprida sina verk där. Med en reformerad upphovsrättslag skulle de på sikt kunna få rätt att dela ut material, på samma sätt som de fysiska biblioteken kan göra i dag.

Vi tror inte på att försöka återskapa själva utlåningen av böcker som en ”utlåning” av filer genom att tvinga användarna att installera särskilda program som raderar lånade verk efter en viss tidsperiod. Steget från att biblioteken lånar ut fysiska exemplar till att de också låter användarna kopiera dem är inte så stort som det kan tyckas. I de flesta fall läser folk inte om böcker eller filmer som man lånar på bibliotek och om man vill göra det är det bara att låna dem igen. På ett digitalt bibliotek blir det särskilt poänglöst att försöka inskränka användarna möjligheter att hantera filerna så länge man ändå kan låna om verken när som helst.

Vi menar att det är avgörande att digitala bibliotek inte kräver att användarna har DRM-program installerade på sina datorer. Försöken att kryptera och kopieringsskydda filer är en av de viktigaste orsakerna till att de flesta film- och musiktjänster som finns på internet misslyckats. Det finns också starka principiella skäl att lyfta fram, mot att det offentliga publicerar material utan öppna standarder. I stället ser vi gärna att standardavtalet kopplas till ett krav på att verket släpps under någon av Creative Commons-licenserna. Det skulle innebära att det alltid är tillåtet att sprida verken även utanför biblioteken så länge det inte sker kommersiellt.

Det bör inrättas digitala bibliotek med ersättningsystem enligt ovan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12 Kulturens vidare ramar

Till de demokratiska hörnpelarna hör yttrandefriheten, ja egentligen uttrycksfriheten. Därför ska även sådan konst som somliga uppfattar som störande eller stötande ges utrymme. Det offentliga samhället måste ge plats till en konst som tar sitt uttryck i form av målningar i tunnlar, väggar och byggnader och på ett organiserat och framsynt sätt främja denna uttrycksform genom att tillhandahålla alternativ, som exempelvis s.k. lagliga väggar. Detta fyller flera funktioner: det ger alla rätt att uttrycka sig offentligt på allmänna utrymmen och det ger möjlighet till konstuttryck på lagliga platser – samtidigt som det minskar den olagliga formen.

Frågan om acceptans av all konst handlar även om vem som ges rätt att ”äga” och uttrycka sig på offentliga platser. Det är inte önskvärt med ett sam-

hülle där utrymmet är förbehållet dem med kapital nog att köpa det. Samtidigt är det också en fråga om demokrati att de som bor i ett område också har rätt att prägla det med sina uttryck.

Den kultur som uttrycks genom film, serier, dataspel och musik anses många gånger inte vara riktigt fin kultur. Vissa musikformer har mycket hög status medan andra, t.ex. sådana som ungdomar lyssnar på, värderas lägre. Det som brukar kallas populärkultur är naturligtvis enormt brett, inte sällan finns där sådant som framtiden nog kommer att omvärdera. Inte sällan anses även verk med mycket högt konstnärligt värde stå lågt i kurs enbart på grund av vilket medium som har använts.

Populärkulturen har ett värde i sig eftersom den betyder så mycket för så många människor. Dessutom säger den en hel del om vårt samhälle och den tid vi lever i. Även dessa moderna kulturyttringar ska fångas upp och tillgängliggöras. Därför bör det inrättas ett populärkulturcentrum för film, musik, dataspel, serietecknande och annan samtida populärkultur. Det ska ansvara för spännande och dynamiska utställningar, men till en början inte bygga på egna samlingar utan låna från andra institutioner. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

13 Film för alla

Film är en konstform som i sig rymmer alla andra konstarter: berättelsen, bilden, musiken, dramat, dansen osv. Det är ett medium med stor genomslagskraft som i hög grad formar vår bild av världen och vid sidan av musiken den konstform som flest ungdomar regelbundet kommer i kontakt med.

Svensk film behöver bättre och mer långsiktiga villkor för att stå sig i den internationella konkurrensen. I första hand ska det ske genom ett nytt filmavtal när det nuvarande löper ut 2012. Ett sådant bör anpassas efter att film i takt med teknikutvecklingen visas på allt fler dukar och skärmar jämfört med tidigare. Svensk film är i dag underfinansierad. Vi ser ett utvidgat filmavtal eller ett helt statligt filmstöd som de alternativ som skulle skapa bättre ekonomiska villkor för filmen.

Särskilt möjligheterna till produktion av svenska kvalitetsfilmer för barn och unga behöver stärkas. Uppdraget att verka för ökad jämställdhet och mångfald bland filmskaparna och stödet för internationell marknadsföring av svensk film behöver stärkas. I kommande filmavtal ska könsjämn balans vara ett krav när filmmedel fördelas via offentliga finansiärer. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Filmen lever på en kommersiell marknad. Stora nordamerikanska bolag har helt andra möjligheter än små svenska att få finansiering och nå ut. Engelskspråkiga filmer har lättare att nå oss än filmer från andra språkområden. Fler filmer på minoritets- och invandrarpråk och mer produktionssamarbeten mellan de nordiska länderna bör stimuleras. Filmpool Nord bör ges i uppdrag att skapa ett aktivt deltagande i att bygga upp ett internationellt samiskt film-

Fel! Okänt namn på

center tillsammans med Norge och Finland. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Produktionscentrum för film har byggts upp i tre regioner med statliga och regionala medel. Dessa behöver byggas ut och fler regioner står på tur. Här pågår mycket av dagens mest framgångsrika produktion av spel- och dokumentärfilmer, dessutom av kortfilm. Kortfilmen utgör, förutom att den är en egen genre, en förutsättning för framväxten av nya regissörer och producenter av film i det större formatet. Därutöver finns sexton regionala resurscentrum som hittills inte haft stora resurser för produktion men som gör ett stort och viktigt arbete för att sprida film och filmintresse inte minst i skolorna. Förutom att dessa centrum genom att stimulera till medieundervisning bidrar till att göra filmen till ett demokratiskt medium, fungerar de också som distributörer. Vänsterpartiet vill stärka stödet till regionala produktions- och resurscentrum.

Biomarknaden i Sverige har snedvridits genom att SF Bio skaffat sig en monopolliknande dominans. Det går ut över vår tillgång till mindre vinstbringande filmer. Ideella filmvisningsorganisationer som Folkets Bio och Folkets Hus och Parker bör därför ha ökat offentligt stöd och även enskilda seriösa biografier, filmstudior och filmfestivaler ska uppmuntras och få del av detta stöd.

Det utlovade stödet till digitalisering av biografier har tidigare lagts av regeringen efter krav från bl.a. Vänsterpartiet. Digitaliseringsstödet är nödvändigt för att hålla biograferna levande i hela landet när filmbranschen nu alltmer lämnar de klassiska filmrullarna bakom sig och dessa därmed blir svårare att få tag på. Digitalbio innebär dessutom nya möjligheter att anpassa filmvisningar till syn- och hörselskadade personer och att livesända t.ex. operaföreställningar och sportevenemang. Enligt det förslag som nu är ute på remiss ska stödet gå till biografier som har minst femtio föreställningar per år. Det innebär att mer än tvåhundra av landets biografier stängs ute. Många av dessa är ideellt drivna och utgör den enda möjligheten för människor i trakten att gå på bio. Riktlinjerna för det kommande digitaliseringsstödet bör därför utformas så att även mindre biografier får möjlighet att ta del av det i de fall de bedöms spela en viktig roll i området. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

14 Biblioteken

Folkbildningen och folkbiblioteken hör till fundamenten i ett demokratiskt samhälle. Genom biblioteken kan alla i samhället få ett avgiftsfritt och allsidigt utbud av böcker, andra medier och kunskapskällor. Att barn och unga har tillgång till bra och inspirerande bibliotek ökar lusten att läsa och upptäcka både sitt eget liv och världen utanför. Språk och språkkunskap utvecklas genom att tillgången till böcker är fri. Bokbussar är ett bra komplement till fasta bibliotek där avstånden är långa. Under senare år har trenden emellertid varit

att vi fått färre och färre biblioteksfilialer och därmed längre och längre avstånd till biblioteken.

Bibliotek är så klart inte bara böcker. På biblioteken ges i dag stort utrymme för informationssökning i andra än tryckta medier. Mer och mer information ges i dag enbart över internet, varför det är oerhört viktigt att biblioteken kan tillhandahålla även denna service. Det ska finnas välutbildade bibliotekarier som hjälper medborgarna till rätta; dels dem som vill använda sig av olika typer av nya medier, dels dem som ”bara” vill låna en bok och känner sig obekväm med ny teknik. Ny teknik ska vara ett hjälpmedel och en tillgång, inte ett hinder.

Nyligen har man på flera håll i landet börjat tala om privatiseringar av biblioteken. Om den utvecklingen slår igenom riskerar den på sikt att förändra de svenska bibliotekens kvalitetsnivå, oberoende och tillgänglighet. I ett samhälle där vi möter mer information än någonsin har oberoende bibliotek och bibliotekarier en allt viktigare roll att spela som garantier för oberoende och relevant information. Ingen ska behöva misstänka att det som erbjuds har valts ut för att gynna vissa kommersiella eller politiska intressen. Vidare innebär privatiseringar att samarbete ersätts med konkurrens. I dag skulle ingen bibliotekarie tveka att hjälpa oss hitta det vi söker även när det inte finns på just hans eller hennes bibliotek. Men när företag tar över förvandlas låntagarna till kunder och de andra biblioteken till konkurrenter. Sannolikheten är också stor att privat drivna bibliotek fokuserar på det som är lätt att mäta, som antalet besökare eller utlån. Sådan statistik kan vara nog så viktigt, men fångar bara in en liten del av vad som avgör ett biblioteks kvalitet. Detta riskerar att leda till urvattning av biblioteken och förvandla vår unika folkbildningstradition till ännu en kommersiell marknadsplats med vinstintresset som främsta drivkraft. Vänsterpartiet anser att biblioteken ska hållas fria från inflytande av marknadskrafterna och kommersiella intressen.

En nationell biblioteksplan ska tas fram för alla offentligt ägda eller stödda bibliotek, således även högskole- och folkhögskolebibliotek. Den ska samordna systemen och skapa överskådlighet i biblioteksfloran och säkerställa en likvärdig biblioteksstandard och biblioteksservice över hela landet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

14.1 Skolbibliotek

Skolbiblioteken fyller en alldeles egen funktion. Tyvärr har även skolbiblioteken fått känna på kalla vindar när det ska sparas pengar, i kommunala skolor men framför allt i friskolorna som har som överordnat mål att ge vinst. Från och med i år ska alla elever ha tillgång till skolbibliotek. Det är ett viktigt steg framåt, men eftersom kraven för att uppfylla detta är låga har många skolor valt att ha ett tillfälligt bokbestånd i stället för ett riktigt skolbibliotek med utbildad personal. På gymnasienivå är det hela fyra av tio friskolor och en av tio kommunala skolor som saknar eget skolbibliotek.

Det är elevernas behov som ska stå i centrum vid utformningen av skolbiblioteket. Biblioteket är inte enbart ett verktyg för att förbättra elevernas

Fel! Okänt namn på

läsförmåga och deras förmåga att ta till sig olika kunskaper. Det handlar lika mycket om att ge eleverna möjlighet att möta skönlitteraturen på egna villkor. Skolbibliotekens roll och uppgift måste förtydligas och lyftas fram. Det ska finnas en tydlig definition av ett skolbibliotek och i skollagen ska anges regler för tillgänglighet, kvalitet, öppettider, personalkrav m.m. Särskilt viktigt är att det finns bestämmelser om personalens utbildning och att deras arbete ska vara en integrerad del av pedagogiken. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det krav på skolbibliotek som finns i dag gäller över huvud taget inte förskolan. Det kan möjligen ha varit förståeligt så länge som skolbiblioteken definierades enbart som instrument för rent pedagogiska ambitioner och så länge som förskolan inte omfattades av principen om det livslånga lärandet. I dag är läget ett annat. Förskolans uppgift är mycket vidare än att bara omfatta det rena lärandet. Vi vet i dag vilken betydelse det har även för de mycket små barnen, deras kreativitet och fantasi, och i förlängningen för deras framtida möjligheter i samhället, att de kommer i kontakt med böcker och litteratur på ett tidigt stadium, långt innan de själva kan läsa. Ansvar för förskolebarnens ständiga tillgång till böcker, och löpande förnyade bokbestånd, måste ligga på förskolans ledning, inte på den enskilda förskolläraren. Förskolans behov av bibliotek bör tillgodoses i lagen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

14.2 Bibliotek som når alla

Biblioteken bör även bedriva uppsökande verksamhet och bibliotek bör i högre grad än i dag inrättas på arbetsplatser, sjukhus och andra institutioner. Inte minst är det viktigt med fängelsebibliotek. Att biblioteket på ett av landets största häkten, Kronobergshäktet, nu ska läggas ned pekar dock på att utvecklingen i dag går åt fel håll. Vi avsätter därför i vår budget medel för ett särskilt statligt stöd till uppsökande biblioteksverksamhet.

14.3 Biblioteksersättningen

För varje bok som lånas ut på ett bibliotek får författarna, tecknarna och fotograferna en viss ersättning. På så sätt garanteras att vi även i framtiden kan ta del av nya verk och upphovsmännen får bättre möjligheter att försörja sig på sitt arbete. Nivån på biblioteksersättningen bestäms i förhandlingar mellan upphovsmännens organisationer och regeringen. Men de senaste förhandlingarna havererade på grund av regeringens ovilja att gå upphovsmännen till mötes eller gå med på de inkallade medlarnas bud. Processen slutade med att regeringen ensidigt bestämde om en höjning med endast ett öre, från 1,32 till 1,33 kronor per utlånat verk. Som om det inte var nog gick de dessutom ut med att de ansåg förhandlingsordningen ha stora brister och efterlyste någon form av "bidragssystem" i stället. Vänsterpartiet anser att upphovsmännen

även fortsättningsvis ska ha rätt att förhandla om biblioteksersättningen och vi avsätter medel i vår budget som täcker upp för en höjd biblioteksersättning.

Biblioteksersättningens förhandlingsordning ska värnas och respekteras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

15 Läsning

Skillnaderna i läsvana är stora mellan olika grupper i samhället. Sociala och ekonomiska faktorer påverkar även kulturmönstren, inklusive läsvanorna.

För att öka läsandet har man gjort läsfrämjande insatser som t.ex. att familjer med nyfödda barn fått en bok som gåva, liksom initiativet "Läs för mig pappa" vilket började som en samverkan mellan fackföreningar, studieförbund och bibliotek. Många bibliotek erbjuder "läspåsar" till förskolor, utbildning av skolpersonal och andra initiativ. Dessa verksamheter är viktiga för att utveckla läslusten och ska stödjas i alla former.

Rimliga bokpriser är viktigt men för att nå läsovana grupper krävs att detta kombineras med ett läsfrämjande perspektiv. Förlaget En bok för alla har med statligt stöd bedrivit läsfrämjande insatser och gett ut kvalitetslitteratur till rimliga priser. Regeringen har emellertid dragit in stödet till förlaget. En bok för alla bör ges ett förnyat och breddat uppdrag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Litteraturstödet som tillfaller nya böcker spelar en stor roll för den litterära mångfalden. Inte minst gäller detta för icke-kommersiella genrer som poesi, noveller, översatt skönlitteratur, konstböcker etc. Samhället måste ta sitt ansvar för och ge stöd till utgivning och spridning av litteratur på de nationella minoritetsspråken och teckenspråk, liksom på de större invandrarspråk där utgivningen inte är kommersiellt gångbar. Ofta är det mindre och små förlag som svarar för denna bredd och mångfald i utgivningen. Litteraturstödet omfattar både ett produktionsstöd till det utgivande förlaget och ett distributionsstöd, som innebär att landets cirka 290 kommunbibliotek får varsitt exemplar av den nya boken. Stödet, som också har som syfte att hålla nere bokpriserna, har också ett litteraturpolitiskt, läsfrämjande syfte. Vi avsätter i vår budget medel för att höja litteraturstödet och därmed främja utgivning och spridning av ny litteratur.

För att spegla samtidslitteraturens problem och framtid bör den tillsatta Litteraturutredningen genom tilläggsdirektiv ges i uppdrag att kartlägga dagens förlags- och distributionskoncentration och ta fram ett regelverk som motverkar dessa. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I takt med teknikutvecklingen hittar litteraturen nya former. E-böcker blir allt vanligare, men skattesystemet har inte följt med och momsens på e-böcker skiljer sig därför från vanliga böcker. Vänsterpartiet står bakom kravet att sänka momsens på e-böcker från 25 procent till de 6 procent som gäller för övriga böcker.

Fel! Okänt namn

16 Konstnärernas villkor

Det råder inget tvivel om att samhället behöver sina konstnärer, men konstnärerna måste också kunna förlita sig på samhället. Samhället blir rikare på grund av konstnärernas arbete och för detta måste vi vara beredda att betala gemensamt. Ett lands levnadsstandard bör kunna beaktas i annat än BNP, nämligen genom omätbara humanistiska värden!

Det är dags att samhället tar ansvar för de utövande konstnärerna och deras specifika situation, oavsett om det gäller teater, bildkonst, musik eller någon annan konstform. Än i dag dominerar synen på den stora gruppen av arbetande konstnärer av två felaktiga uppfattningar: dels att konstnären trots långa utbildningar och hög kompetens antas kunna utföra sitt arbete mot en mycket låg eller ingen ersättning alls, dels att en konstnärs verksamhet inte skiljer sig från den gängse småföretagarens.

Dessa uppfattningar gör att många konstnärer, vilka liksom alla andra människor arbetar bäst under trygga förhållanden, tvingas leva under ytterst osäkra ekonomiska villkor. De tvingas också in i ett entreprenörskap som kanske inte alls passar för den kreativa verksamheten. Trots att den egna företagarens eller den fast avlönade arbetarens förutsättningar skiljer sig kraftigt från konstnären antas hon eller han fungera i ett system som är anpassat efter den fasta månadslönen eller småföretagets struktur. Detta leder ofta till att konstnären hamnar utanför de vanliga försäkringssystemen med rätt till a-kassa, pension eller sjukförsäkring.

En modell för att komma runt dessa problem och som har förbättrat frilansarnas möjligheter till försörjning och kompetensutveckling mellan uppdragen är den tredje anställningsformen, de s.k. teater-, musik- och dansallianserna. Frilansande skådespelare, dansare och musiker kan där ha en grundanställning och när de får annat uppdrag tar de tjänstledigt från alliansen. Dessa allianser erbjuder vidareutbildning och hjälp med förmedling av uppdrag, både till dem som är anställda och till dem som inte har haft möjlighet att anställas. Därigenom får konstnärerna en relativ trygghet, samtidigt som man kan utvecklas konstnärligt och bidra till ett rikare kulturliv för alla. I vår budgetmotion avsätter vi därför 20 miljoner kronor för att förstärka teater-, musik- och dansallianserna.

Det är nödvändigt att det finns en förmedlande länk mellan kulturens utövare och den stora allmänheten som kan ta del av konstens olika uttryck. Som en sådan förmedlare har de s.k. centrumbildningarna verkat sedan slutet av 1960-talet. Detta har främjat såväl kulturarbetarnas möjlighet till avlönade uppdrag som att litteraturen, konsten, musiken m.m. verkligen nått ut i samhället, även till grupper som annars skulle ha hamnat i "kulturskuggan". Den tillfälliga satsning som har gjorts på centrumbildningarnas viktiga arbete men som nu tar slut, innebär ett nödvändigt tillskott av resurser och vi vill därför permanenta den.

Till särskilt framstående författare, filmare, bildkonstnärer, dansare och andra konstnärer gavs tidigare en statlig inkomstgaranti, en hedrande konstnärslön. Regeringen avvecklar nu systemet så att det i dag enbart ges till de

runt 150 personer som redan har beviljats inkomstgarantin. Konstnären är garanterad en inkomst, i dag 214 000 kronor per år, en summa som sedan minskas i förhållande till andra inkomster. De pengar som i praktiken betalas ut är cirka en tredjedel av den garanterade summan. Det kan vara en förutsättning för längre perioder av skapande eller för projekt som inte är ekonomiskt gångbara. Dessutom är det ett erkännande från samhället av allt som dessa konstnärer har bidragit med. Vänsterpartiet anser att inkomstgarantin är viktig och att nybeviljandet därför bör återupptas. Den statliga inkomstgarantin för konstnärer bör återinföras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

16.1 Scenkonstnärernas pensioner

Dansare, sångare och vissa andra scenkonstnärer har yrken som gör att det ofta inte är möjligt att vara yrkesverksam upp till den normala pensionsåldern. Men scenkonstnärernas pensioner är en fråga som har dragits i långbänk under många år. Behovet av en lösning är mycket stort.

I dag är pensionspremien för den som anställer t.ex. en dansare eller sångare ibland mycket högre än själva lönen. Många scenkonstare får dessutom inte ut sin pension eftersom man måste vara fast anställd när man når pensionsåldern. För kulturinstitutionerna skapar dagens system osäkerhet och ekonomiska problem eftersom pensionskostnaderna när man ska anställa scenkonstare är höga och mycket svåröversägliga. Alla vi i publiken får naturligtvis ett fattigare kulturliv på grund av de stora problemen för den som vill anställa inom scenkonsten.

Regeringen har vid upprepade tillfällen lovat att frågan ska få en snar lösning. I kulturutskottet gjordes 2008 en uppföljning av pensionsvillkoren inom scenkonstområdet. Även då gavs löften om att det skulle ske en skyndsamt behandling. I maj 2009 presenterades så en utredning med förslag till nytt pensionssystem för scenkonstare. Vi anser att regeringen nu måste ge upp prestigen, börja samtal med arbetsmarknadens parter och skyndsamt lösa frågan. Regeringen bör snarast möjligt, dock senast under 2012, återkomma med ett förslag om scenkonstnärernas pensioner. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

17 Stöd till arrangörerna

En avgörande faktor för människors välbefinnande är att kulturen finns i deras vardag. Mer eller mindre ideella arrangörer och arrangörsföreningar gör ett fantastiskt arbete för att ge utrymme för både små och stora kulturupplevelser. I detta arbete spelar också den lokala kultursekreteraren och den lokala kulturpolitiken en stor roll. I takt med att förutsättningarna förändras måste också denna struktur ses över så att såväl arrangörerna som konstnärerna får möjlighet att göra ett så bra jobb som möjligt. Målet för konstnärerna är att

Fel! Okänt namn på

möta sin publik, och samhället bör göra allt i sin makt för att göra detta möjligt på ett så smidigt sätt som möjligt.

Ofta bygger kulturarrangemang – inte minst ute i landet där publikunderlaget är begränsat – på samarbete mellan kulturföreningen, kommunen, ett studieförbund och kanske någon mer. Njugga statliga bidrag till folkbildning och studieförbund får påtagligt negativa effekter på det nationella kulturutbudet.

De ideella krafterna inom kulturlivet är en ofta osynliggjord kraft även om deras arbete är oundgängligt för att dessa upplevelser ska bli verklighet. Det borde vara en prioriterad fråga för samhället att ta till vara dessa krafter. En förutsättning för att professionella kulturutövare ska kunna möta sin publik är att alla dessa ideella arrangörer har drägliga villkor att verka under. Vi avväntar därför medel i vår budget för ett höjt arrangörsstöd till icke vinstdrivande arrangörer i hela landet samt utbildning för dessa.

18 Ett tillgängligt kulturarv

Kunskap om både samtidens skeenden och den bakomliggande historien bidrar till vår förståelse av vilka vi är i dag och hur vi kan forma vår framtid. För att våga tro på framtiden är insikten att vårt samhälle alltid är under förändring avgörande. Det samhällseliga kulturarvsansvaret måste innefatta hela kulturarvet: kvinnornas kulturarv, lokalsamhällets folkliga kultur, teatrarnas och filmhistoriens skatter, museiföremål, de nationella minoriteternas och de invandrade gruppernas kulturarv och hela klassamhällets historia ur olika perspektiv. Tillgången till hela den komplexa rikedom av olika erfarenheter som är vår historia ger oss nya möjligheter att använda kulturarvet för att blicka framåt.

Våra kulturarvsinstitutioner ska användas i sökandet efter vår historia och som arenor för att levandegöra och visa upp den. Museer och arkiv bör, med användande av modern teknik, göras till öppna dynamiska kultur- och forskningscentrum för såväl dagens som morgondagens brukare. De ska uppmuntra professionell forskning om vår historia men också uppmuntra och ge stöd till initiativ av grupper av vanliga orsbor, föreningar och skolklasser som söker sin och sin bygds, sitt samhälles historia. Uppdrag ska därför ges till en enskild institution att samla upp och sprida de resultat som kommer fram och att fungera som en resurs för att hjälpa övriga institutioner med att tillämpa genus- och klassperspektiv i redovisning av projekten och i hela sin verksamhet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Att dokumentera och när det är möjligt bevara fornlämningar från tidigare generationer är ett ansvar vi som lever i dag har gentemot kommande generationer. Men regeringen har aviserat planer som hotar detta genom att förändra reglerna för uppdragsarkeologi. När ett privat företag exploaterar mark ska det enligt förslaget självt få välja vem som ska genomföra den arkeologiska undersökningen. Det är en absurd ordning eftersom exploatören knappast har något större intresse av arkeologisk kvalitet. Tvärtom kan det som arkeolo-

giskt sett är brister i kvalitet utgöra en fördel för exploitören som slipper krånglet att ta hänsyn till fornlämningar. Modellen är ett uttryck för blind marknadstro och länsstyrelsens roll att utse uppdragsarkeologisk utförare bör därför behållas.

Mer resurser till digitalisering av kulturarvet är en viktig fråga som Vänsterpartiet har drivit. Efter att först ha lagt ned det framgångsrika Accessprogrammet har nu regeringen presenterat en liknande satsning, men i deras förslag är den riktad till personer som har nedsatt arbetsförmåga och som har lämnat sjukförsäkringen. Detta kommer kräva mycket handledning, vilket innebär att även arbetstillfällen för personer med utbildning på området skapas. För att inte låta projektet enbart bli arbetsmarknadspolitiskt är det emellertid viktigt att tydligare formulera satsningens kulturpolitiska mål.

I dag har alltför många institutioner digitaliserat material som inte går att komma åt för utomstående, ibland inte ens av dem själva eftersom man inte har arbetat strukturerat vilket gjort att lagringen snabbt blivit föråldrad. Resultatet av Kulturarvslyftet ska vara åtkomligt för var och en, inte bara för experter som kan navigera i otillgängliga system. Det bör finnas gemensamma format och metadata. I första hand bör man fokusera på material där upphovsrätten är utslöcknad eller där verkshöjd saknas, i andra hand på material där institutionen äger upphovsrätten som då bör märkas upp med de friaste Creative Commons-licenserna. Material som inte kan släppas fritt eller där den upphovsrättsliga statusen inte är känd bör endast undantagsvis digitaliseras. Med utgångspunkt i detta bör det ställas upp kulturpolitiska krav på de institutioner som deltar i det aviserade Kulturarvslyftet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

18.1 Fritt inträde på våra museer

Samhället har ett ansvar för att säkra såväl kulturarvets vård som medborgarnas tillgång till konsten, historien och kulturarvet. De offentliga museerna och deras samlingar äger vi tillsammans och dessa bör komma alla till del, oavsett om man tjänar tillräckligt för att betala dyra inträden. Även om det många gånger är gratis för barnen förutsätter i allmänhet deras besök att någon vuxen följer med, vilket är svårt för familjer med pressad ekonomi. Därför bör succén med fri entré på de statliga museerna återinföras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vi vill dessutom ta reformen med fritt museiinträde ytterligare ett steg så att även lokala och regionala museer kan erbjuda fritt inträde och vi avsätter därför medel för detta i vår budget.

19 Folk- och amatörkultur

I Vänsterpartiets strävan efter en demokratisk kulturpolitik har folkkulturen stor betydelse. Folkkultur har sin förankring i utövarnas lokala, regionala eller

Fel! Okänt namn på

etniska identitet liksom i folkrörelse- och amatörkultur. Folkkultur kan vara både traditionell och nyskapande, den förmedlar kulturarvet, men den förändras och utvecklas också ständigt. Det svenska körlivet som tillhör de främsta i världen, amatörteatrarna liksom musik- och dansgrupper sjuder av liv och experimentlust. Det sker ett ständigt utbyte av erfarenheter, kunnande och idéer i kontakter mellan amatörer och professionella. I folkkulturen är gränserna mellan dessa kategorier inte sällan flytande.

Amatörkulturen är starkt knuten till kulturutövarens ideella kraft. Det är därför den ofta tas för given, något som gör att den lätt kommer på undantag i kulturdebatt och kulturpolitik. Det nationella ansvaret för folkkulturen inklusive amatörkulturen är splittrat mellan olika instanser: Ungdomsstyrelsen, Kulturrådet och Folkbildningsrådet och dessutom mellan olika regionala och lokala nivåer. Samhällets ansvar för amatör- och folkkulturen måste förtydligas och en instans bör därför utses som tar ett samlat ansvar för de statliga insatserna för amatör- och folkkulturen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det finns en outnyttjad potential i amatörkulturen. När amatörer samarbetar med yrkesutövande konstnärer kan det förnya det professionella kulturlivet. Samarbetsprojekt har resulterat i att professionella och amatörer på ömse håll upplevt att mötet med den andra parten och med det lokala kulturarvet gett såväl konstnärligt resultat som kunskapsutbyte och fördjupad gemenskap. Samarbeten mellan amatörer och professionella skapar också ingångar för lokalbefolkning och medverkande amatörer till det professionella kulturutbudet. Vi vill se modeller för ett mer jämlikt och långsiktigt hållbart samarbete mellan yrkesverksamma kulturutövare och amatörer. Ett utvecklat samarbete kräver också att fler tjänster för amatörkulturkonsulenter inrättas på regional och lokal nivå. Medel för att stimulera detta finns anslagna i vår budget.

20 En rikare folkbildning

Studieförbunden och folkhögskolorna utgör tillsammans en av landets största kulturarenor. Folkbildningens konstnärliga linjer och kurser är för många en ingång till högskoleutbildningar i dans, teater, bildkonst, musik, litteratur och skrivande. För andra står den personliga utvecklingen i fokus. Det enastående med folkbildningen är att dessa två kategorier av bildningssökande befinner sig på samma kurs.

Att förhålla sig till människors tidigare livserfarenheter och kunskaper är själva utgångspunkten för folkbildningens pedagogik. Till folkbildningens styrka hör dessutom att den förmår fånga upp nya rörelser i en ständigt föränderlig värld. Den dynamik som detta skapar är en förutsättning för att fler ska delta i samhällsbyggandet. Folkbildningens stora utmaning är att ständigt öppna fönster mot sin omvärld och betrakta den med nya ögon. I dag ser vi en kraftig ökning av folkhögskolor som etablerar sig i närheten av och i de stora städerna. Utmaningen för samhället blir i framtiden att upprätthålla folkbild-

ning – folkhögskolor och studieförbund – även på landsbygden och i de mindre städerna.

Vänsterpartiet anser att studieförbundens närvaro i alla kommuner ska säkras och stärkas. Etablerandet och bevarandet av folkhögskolor i hela landet ska stödjas. Särskild hänsyn ska tas till de nationella minoriteterna och deras behov av egna folkhögskolor och folkhögskolekurser. Det är nödvändigt att staten tar initiativ till en dialog med kommuner och landsting om hur det nationella ansvaret för folkbildningen ska tas tillvara och fördelas. Som utgångspunkt för detta höjer vi i vårt budgetalternativ anslagen för folkbildningen med 50 miljoner kronor, vilket även inkluderar en särskild folkbildningssatsning för att stärka kunskapen hos fler om hur man kan ta del av kultur och information via internet.

Regeringen bör tillsätta en arbetsgrupp bestående av representanter för alla inblandade parter för att lägga fast hur det ekonomiska ansvaret för folkbildningen ska fördelas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

21 Scenkonsten

I Sverige finns ett starkt och brett intresse för teater, dans, musikteater och andra former av scenkonst. Intresset för former som nycirkus och performance och samarbeten över gränserna mellan scenkonst, musik och bildkonst växer. Ändå finns många människor som inte tar del av scenkonstens utbud och det finns behov av att öka tillgängligheten, geografiskt och ekonomiskt. För att förbättra möjligheterna för dans och teater att nå ut avsätter vi i vår budget medel för att alla län ska kunna inrätta konsulenttjänster inom teater och dans.

För rimliga möjligheter att sätta upp dansföreställningar och vissa andra former av scenkonst är det fullständigt nödvändigt att frågan om scenkonstnärernas pensioner löses. Ett färdigt förslag finns redan för vilket vi avsätter medel i vårt budgetalternativ, se ovan.

22 Bild och form

I vår tid där allt ska förvandlas till varor riskerar även bildkonsten att allt mer dras in i detta och reduceras till en vara bland andra varor på marknaden. Där märks inte konstens avgörande betydelse för människan och det samhälle hon vill bygga, i stället blir konstnärliga produkter investeringsobjekt och status för det fåtal som har råd. Klyftan mellan privat besuttenhet och allmänna behov vidgas och djupnar.

Bild- och formkonstnärernas arbets- och levnadsvillkor är avgörande för vilken mångfald och kvalitet som ska finnas på konstscenen. De har de lägsta och mest osäkra inkomsterna av alla konstnärsgupper. Vi måste på de olika

Fel! Okänt namn på

nivåerna i samhället genomföra reformer som ger bildkonstnärerna drägliga arbetsvillkor samtidigt som vi skapar möjligheter för främst barnen, men också alla andra grupper i samhället, att få tillgång till det som konstnärerna skapar och ges möjligheter att måla, rita, forma, slöjda och utveckla den egna kreativiteten. Vänsterpartiet vill därför höja utställarsätningen och stödet till kollektivverkstäder.

23 De nationella minoriteternas kultur

I dag talas cirka 150 olika språk i Sverige och vi har fem erkända nationella minoriteter: samer, tornedalingar, sverigefinnar, romer och judar. Dessa människor har givetvis också sina demokratiska och kulturella rättigheter till identitet, språk, kulturarv och religion. Olika röster och erfarenheter måste få komma till tals och känna igen sig i det svenska samhället och i den offentligt stödda kulturen.

Den romska kulturen i EU är utsatt för förfärlig repression och även i Sverige råder en uppenbar brist på respekt och förståelse för densamma. Vänsterpartiet vill lyfta fram den romska kulturen och ge möjlighet för dess utveckling. Behoven är stora, t.ex. har det romska kulturcentret i Stockholm en svår ekonomisk situation och behov av stöd. I vårt budgetalternativ avsätter vi därför medel till romska kulturcentrum.

Samhället har ett särskilt ansvar när det gäller det s.k. förvaltningsområdena för sverigefinnar och finska språket. Det borde vara självklart att den nationella minoritetspolitiken ska innehålla möjligheten för finsktalande och de som förstår finska i dessa områden att se finska tv-program på samma villkor som de som bor i Stockholm, Uppsala och Västerås i dag kan göra. Även för de många tornedalingar och finsktalande romer som bor i några av dessa områden skulle det vara värdefullt att kunna ta del av de finska tv-programmen. Sändningarna av finsk tv som täcker stora delar av Mälardalen ska därmed utökas till att gälla alla de finska förvaltningsområdena. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 5 oktober 2011

Bengt Berg (V)

Marianne Berg (V)

Siv Holma (V)

Eva Olofsson (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Torbjörn Björlund (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Lena Olsson (V)